

सन्धिखर्क नगरपालिका स्थानीय राजपत्र

सन्धिखर्क नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ९, संख्या ९, मिति २०८२/०४/०७

भाग-२

सन्धिखर्क नगरपालिकाको सूचना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (३)
बमोजिम सन्धिखर्क नगरपालिका नगर कार्यपालिकाले बनाएको सन्धिखर्क
नगरपालिकाको “स्थानीय पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
निर्देशिका, २०८२” सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको
छ।

स्थानीय पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०८२

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०८२/०४/०७

प्रस्तावना:

स्थानीय पूर्वाधार सेवालाई व्यवस्थित, दिगो तथा जलवायुमैत्री बनाउनुका साथै जोखिममा परेका महिला, दलित, जनजाति, पिछडिएका वर्ग तथा विपन्न समुदायलाई स्थानीय स्तरमा श्रममा आधारित रोजगारी सिर्जना गरी सामाजिक संरक्षणको प्रवर्धन गर्न तथा उनीहरूको सिप विकास गरी दिगो जीवनयापनमा सुधार ल्याउने विषयमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) ले दिइएको अधिकार प्रयोग गरी सन्धिखर्क नगरपालिकाले यो निर्देशिका बनाई लागु गरेको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक:

१. सङ्क्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(१) यो निर्देशिकाको नाम “स्थानीय पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका २०८२” रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

(क) “प्रमुख” भन्नाले नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “अनुगमन समिति” भन्नाले नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भएबमोजिम गठन भएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “आयोजना” भन्नाले यस स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबाट प्राथमिकीकरण तथा छनोट भएका स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनालाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “उपप्रमुख ” भन्नाले नगरपालिकाको उपप्रमुख सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले नगरपालिका भित्र सञ्चालन भएका आयोजना कार्यान्वयन गर्न स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८२ र यस निर्देशिकाबमोजिम गठन भएको उपभोक्ता समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) “ऐन” भन्नाले नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्दछ ।

(छ) “कार्यपालिका” भन्नाले नगर कार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ज) “खरिद समिति” भन्नाले सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवम् नियमाली २०६४ मा व्यवस्था भएबमोजिम गठन भएको खरिद इकाइलाई सम्झनु पर्दछ उक्त समितिले सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ बमोजिम आयोजना सञ्चालनका लागि आवश्यक सामग्री खरिद गर्नु पर्छ ।

(झ) “नगरपालिका” भन्नाले सन्धिखर्क नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

- (ज) “निर्देशिका” भन्नाले स्थानीय पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०८२ सम्झनु पर्दछ ।
- (ट) “पदाधिकारी” भन्नाले कार्यपालिकाको प्रमुख, उप-प्रमुख तथा कार्यपालिकाका अन्य सदस्य सम्झनु पर्दछ ।
- (ठ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्दछ ।
- (ड) “लक्षित वर्ग” भन्नाले स्थानीय रुपमा बसोबास गरी रहेका घरपरिवार मध्ये सरकारी, गैह्र सरकारी, निजी व्यापार व्यवसायमा संलग्न नभएका बेरोजगार वा विपन्न घरधुरीहरूबाट श्रम गर्न सक्ने उमेरको कम्तीमा एक जना सदस्यलाई सम्झनु पर्दछ । जसको छनोट परिच्छेद ५ को दफा २० को उपदफा १, २, ३ र ४ बमोजिम भएको हुनेछ ।
- (ढ) “वडा” भन्नाले नगरपालिका भित्रका सबै वडा सम्झनु पर्दछ ।
- (ण) “वडा समिति” भन्नाले वडामा नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम गठित वडा समिति सम्झनु पर्दछ ।
- (त) “विकास साझेदार” भन्नाले आयोजना सञ्चालनमा नगरपालिकासँग नगद, जिन्सी एवम् प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने विकास साझेदार, दातृ निकाय तथा निजी क्षेत्र आदिलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद - २

आयोजना छनोट तथा प्राथमिकीकरण

३. आयोजना छनोटको आधार तथा मापदण्ड: यस निर्देशिकामा आयोजना छनोट तथा प्राथमिकीकरणका निम्न सीमा निर्धारण गरिएको छ:

- (१) आयोजनाको छनोट गर्दा हरित, जलवायु उत्थानशिल, समावेशी विकास, श्रममा आधारित तथा रोजगारी सिर्जना गर्ने हुनु पर्नेछ, यस्ता योजना स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ बमोजिम छनोट गर्नु पर्नेछ ।
- (२) आयोजनाको दिगो तथा प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्थानीय निर्माण सामग्रीको अधिकतम प्रयोग तथा परिचालन गर्नु पर्नेछ ।
- (३) आयोजना छनोट गर्दा जलवायु परिवर्तन संकटासन्न क्षेत्रका बासिन्दा तथा समुदायलाई जोखिमको प्रभाव कम गर्न मद्दत पुऱ्याउने खालका गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उत्पादनमूलक तथा समुदायको जीविकोपार्जनसँग सम्बन्धित आयोजनालाई बढी प्राथमिकता दिनु पर्नेछ,
- (५) आयोजना कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव मूल्याङ्कन गरी जलवायु अनुकुलनका योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ,

- (६) बहुउद्देश्यीय, कम लागत तथा बढी लाभ दिने र रोजगारी सिर्जना गर्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने ।

४. बस्ती स्तरबाट आयोजनाको माग:

- (१) समुदायमा रहेका अधिकांश महिला, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जनजाति र पिछ्छाडिएको समुदायका गरिब घरपरिवारलाई अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन रोजगारी सिर्जना गर्नका लागि बस्ती स्तरमा श्रममा आधारित उत्पादनमूलक आयोजनाहरूको माग तथा छनोटका लागि वडा स्तरीय आयोजना छनोट समितिले ३ दिन अगावै सूचना सम्प्रेषण तथा अभिमुखीकरण स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा व्यवस्था भएबमोजिम गर्नु पर्नेछ । साथै वडा समितिले वडामा कार्यरत सामाजिक परिचालक-कर्मचारीहरू, वडा सदस्यहरूका साथै बस्ती स्तरमा गठन भएका महिला समूह, वन समूह, युवा क्लब, बाल क्लब, सहकारी संस्थाहरूको परिचालन गरी बस्तीस्तरबाट प्रभावकारी तथा सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गरी आयोजनाको माग तथा उक्त आयोजना कार्यान्वयन गर्दा पर्न सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव, आयोजनाको दिगोपनाको प्रक्रिया, आयोजनाबाट लाभान्वित हुने व्यक्ति तथा समुदाय र आयोजनाको औचित्य माथि गहन छलफल गरी बस्ती स्तरीय आयोजनाको तर्जुमा गरी अनुमोदनका लागि बस्ती स्तरीय योजना तर्जुमा समितिले वडा कार्यालयमा पेस गर्नेछ । बस्ती स्तरमा योजनाको तर्जुमा गर्दा निम्न प्रकारका आयोजना छनोटमा प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

(क) आयोजना श्रममा आधारित तथा रोजगारी सिर्जना गर्ने हुनु पर्नेछ,

(ख) समुदायमा आधारित उत्पादन वृद्धि गर्ने तथा रोजगारीमूलक स्थानीय पूर्वाधार विकासका आयोजना जस्तै: सडक, लिङ्ग रोड, पर्यटकीय पदमार्ग, कल्भर्ट, पुलपुलेसा, सिँचाइ, पोखरी, बहुउद्देश्यीय जलस्रोत व्यवस्थापन प्रणाली, भण्डारण घर, शित भण्डार, सामुदायिक सेवा केन्द्र, नर्सरी विकास आदि ।

(ग) जलवायु संकटासन्न समुदायको समुत्थान तथा रोजगारीका लागि बाढी पहिरो नियन्त्रण, भू-क्षय रोकथाम, जलाधार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता सँग सम्बन्धित आयोजनाहरू आदि ।

(घ) जलवायु संकटासन्न समुदायका लागि श्रममा आधारित उत्पादन वृद्धि गर्ने आयोजनाहरू तरकारी खेती, जडिबुटी उत्पादन, फलफूल उत्पादन तथा प्रशोधन, स्थानीय उत्पादनको सङ्कलन र बिक्री वितरण तथा साना तथा घरेलु उद्यम आदि ।

५. वडा स्तरमा आयोजनाको तर्जुमा, छनोट, प्राथमिकीकरण तथा सिफारिस:

- (१) स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा व्यवस्था भएबमोजिम वडा समितिले स्रोत अनुमान तथा बजेट निर्धारण समितिबाट प्राप्त बजेट

सीमा तथा मार्गदर्शनको आधारमा वडाले बस्ती तथा टोलबाट प्राप्त भएका आयोजनाहरूलाई प्राप्त बजेटको सीमाको अधिनमा रही आयोजनाहरूको छनोट, तर्जुमा र प्राथमिकीकरण गरेबमोजिमको ढाँचामा वडा समितिमा पेस गर्नेछ ।

- (२) आयोजनाको प्राथमिकीकरणका लागि वडास्तरमा दिग्दर्शनको अनुसूची-११ मा दिइएबमोजिमको अङ्कभार सहितको आयोजना प्राथमिकीकरण विधि अनिवार्य प्रयोग गर्नु पर्नेछ । यसरी पेस भएका आयोजनाहरूलाई उक्त समितिले प्राप्त बजेट तथा मार्गदर्शनका आधारमा प्राथमिकीकरण गर्नेछ । यसका अलवा बस्ती तथा वडाको हितका महत्वपूर्ण आयोजनाहरू छुट भएको खण्डमा समितिले बजेटको सीमा, मार्गदर्शन र औचित्यका आधारमा थप गर्न सक्नेछ । बस्ती तथा वडाका महत्वपूर्ण आयोजनाहरू वडामा प्राप्त बजेट सिलिङ्गबाट गर्न नसकिने भएको खण्डमा नगरपालिका, प्रदेश तथा संघका साथै दातृ निकायमा स्रोत व्यवस्थापन र कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गरी आयोजनाको तर्जुमा तथा प्राथमिकीकरण गर्नेछ ।

६. नगरपालिका स्तरमा बजेट तथा आयोजनाको तर्जुमा: (१) स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा व्यवस्था भएबमोजिमको समितिले नगरपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको तय तथा प्राथमिकीकरण स्रोत तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको आयको प्रक्षेपण, वितरणको खाका र बजेटको सीमा भित्र रही गर्नेछ । यसरी प्राथमिकीकरण गरेको आयोजनाहरू निम्न प्रकारका हुनेछन्:

- (क) आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने,
- (ख) उत्पादन मूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,
- (ग) स्थानीय समुदायको जीवनस्तर सुधार गर्ने, आम्दानी वृद्धि हुने तथा रोजगारी सिर्जना हुने,
- (घ) समुदायको अधिकतम सहभागिता, कम लागत लाग्ने तथा बढी लाभ दिने,
- (ङ) आयोजना सञ्चालन गर्दा अधिकतम स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोग गर्न सकिने,
- (च) जलवायु संकटासन्न समुदायका महिला, बालबालिका, दलित, जनजाति, पिछ्छाडिएको समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ दिने तथा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,
- (छ) दिगो तथा वातावरण संरक्षण र संकटासन्न समुदायको समुत्थान गर्न सघाउ पुऱ्याउने,
- (ज) स्थानीय स्तरमा आवश्यकता महसुस भएको श्रम केन्द्रित अन्य आयोजनाहरू ।

परिच्छेद-३

आयोजनाको कार्यान्वयन

७. आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन:

- (१) नगरपालिकाले आर्थिक वर्षका लागि स्वीकृत कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न, अधिकतम लक्षित वर्गको सहभागिता गराउनुका साथै सामाजिक,

- प्राविधिक, आर्थिक तथा वातावरणीय पक्षलाई सन्तुलन राखी दिगो विकासका लागि पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखाले सम्भाव्यता अध्ययन गर्नुपर्नेछः
- (२) नगरपालिकाको सङ्क्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-१२ तथा यसमा निहित वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिम प्रभाव मुल्याङ्कन प्रश्नावलीबमोजिम प्रत्येक आयोजनाको प्राविधिक, आर्थिक वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा देहायबमोजिम हुनुपर्नेछः
- (क) आयोजना श्रममा आधारित तथा स्थानीय लक्षित समुदायका रोजगारी र जीविकोपार्जनमा टेवा पुर्याउने हुनुपर्ने,
- (ख) आयोजना प्राविधिक तथा आर्थिक दृष्टिकोणमा उपयुक्त भए/नभएको यदि आयोजनाका लागि विनियोजित रकम प्रयाप्त छैन भने अन्य वैकल्पिक स्रोतहरू भए/नभएको ।
- (ग) आयोजना सञ्चालन गर्दा सामाजिक तथा आर्थिक पक्षमा पार्न सक्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभाव के के छन्? यदि नकारात्मक प्रभावहरू भएमा सोको सन्तुलन कायम राख्नका लागि अपनाईने उपायहरू के हुन सक्छन्?
- (घ) आयोजना सञ्चालन गर्दा पर्न सक्ने वातावरणीय तथा जैविक प्रभावहरू के के हुन सक्छन्? यदि नकारात्मक प्रभावहरू भए सोको आकलन तथा न्यूनीकरणका उपायहरू के के हुन सक्छन्?
- (ङ) आयोजना सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने स्थानीय निर्माण सामग्री तथा स्रोत साधनहरूको उपलब्धताको अवस्था के कस्तो छ ?
- (च) आयोजनाको लागि चाहिने बाह्य निर्माण सामग्रीहरूको खरिद तथा ढुवानीको प्रबन्ध गर्न सकिन्छ वा सकिदैन ?
- (छ) आयोजना कार्यान्वयन गर्दा संकटासन्न समुदायका व्यक्ति, लिङ्ग तथा जातजातिहरू लाभान्वित हुन्छन् कि हुदैनन्? यदि हुदैनन् भने उनीहरूको सहभागिता कसरी गर्न सकिन्छ?
- (ज) आयोजना कार्यान्वयन पश्चात जनस्तरमा जीविकोपार्जनमा अधिकतम सहयोग पुग्छ कि पुग्दैन?
- (झ) आयोजनाको दिगोपनका लागि स्थानीय स्तरमा कस्तो प्रतिबद्धता छ?
- (३) उपदफा (२) बमोजिम सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा आयोजना स्थलको प्रत्यक्ष अवलोकन गरी वस्तुस्थितिको यथार्थ चित्रण प्राविधिक कर्मचारीबाट गर्नु पर्नेछ, साथै उल्लिखित विषय तथा बुँदाहरू उपर समुदायमा रहेका लक्षित वर्गसँग समेत व्यापक छलफल तथा विश्लेषण गरी उपयुक्त ठहर भएमा आयोजनाको सम्भाव्यता प्रतिवेदन सहित कार्यान्वयन प्रक्रियाका लागि नगरपालिकाको योजना शाखाबाट गर्ने । सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको स्वीकृत प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गर्नु पर्नेछ ।

८. **खरिद विधि:** (१) स्थानीय तहले गर्नुपर्ने सम्पूर्ण खरिद विधिको छनोट तथा कार्यान्वयन प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियामवली, २०६४ र नगरपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमाली, २०७९ बमोजिम गर्नु पर्नेछ । खरिद विधि छनोटका लागि यस निर्देशिकामा उल्लिखित चेकलिष्ट (अनुसूची-५) को प्रयोग गर्नु पर्नेछ । चेकलिष्टको तयार आयोजनाको लागत अनुमान तथा प्रकृति हेरी सम्बन्धित आयोजना हेर्ने प्राविधिकले तयार गर्ने, पूर्वाधार तथा शहरी विकास शाखा प्रमुखले रुजु तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
९. **आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन तयार:** (१) आयोजनाको स्थानीय स्तरको सम्भाव्यता अध्ययनको प्रतिवेदन उपयुक्त ठहर भएमा उक्त आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन तयार पारिनेछ । आयोजनाको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गर्दा आयोजना स्थलको भौगोलिक अवस्थिति, स्थानीय समुदाय तथा क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक अवस्थाका साथै वातावरणीय तथा जैविक अवस्थाको पहिचान तथा विस्तृतमा विश्लेषण गरेको हुनु पर्नेछ । विस्तृत प्रतिवेदन भन्नाले आयोजनाको आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, लागत अनुमान, डिजाईन, नक्सा र सङ्क्षिप्त विवरण समावेश भएको प्रतिवेदनलाई समेत बुझ्नु पर्दछ । आयोजनाको लागत अनुमान तथा प्रकृति हेरी सम्बन्धित आयोजना हेर्ने प्राविधिकले तयार गर्ने, नगरपालिकाका पूर्वाधार तथा शहरी विकास शाखा प्रमुखले रुजु गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।
१०. **आयोजनाको वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन तयार:**
- (१) आयोजनाको कार्यान्वयन गर्दा उक्त क्षेत्रको वातावरणीय तथा सामाजिक पक्षमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन नगरपालिकाको “सङ्क्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि, २०७७” मा व्यवस्था भएबमोजिम गर्ने । यसरी विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्दा कुन कुन क्षेत्र तथा पक्षमा नकारात्मक प्रभाव पर्दछ सोको पहिचान गरी न्यूनीकरण तथा अनुकुलनका उपाय तथा विधिहरूको व्यवस्थित प्रयोगको योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) न्यूनीकरण तथा अनुकुलनका योजना कार्यान्वयन गर्दा लाग्न सक्ने बजेटको व्यवस्था लागत अनुमानमा नै खुलाउनु पर्नेछ साथै योजनाको विस्तृत रेखाङ्कन तथा क्रियाकलापहरू प्रष्ट हुनु पर्नेछ । वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभावको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय लक्षित वर्ग तथा समुदायका साथै स्थानीयको सहभागिता र उनीहरूसँग व्यापक छलफल तथा अन्तरक्रिया गरी उनीहरूको सहमति तथा मन्जुरीनामा लिनु पर्नेछ । समुदायको मन्जुरीनामा प्राप्त भए पश्चात विस्तृत वातावरणीय तथा सामाजिक प्रभाव विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेस गरिनेछ । उक्त प्रतिवेदन नगरपालिकाबाट स्वीकृत भए पश्चात मात्र आयोजनाको कार्यान्वयनका बाँकी प्रक्रियाहरू अगाडि बढाइने छ ।

११. आयोजनाको सर्भे, ढाँचा, चित्र तथा लागत तयार गर्ने जिम्मेवारी (Survey, Drawing Design specification & cost estimate)

(१) आयोजनाको सर्भे, ढाँचा, चित्र तथा लागत अनुमान तयार गर्न नगरपालिकाले प्राविधिक कर्मचारीहरूको परिचालन गर्नेछ । यसका अलवा आयोजनाको सर्भे, ढाँचा, चित्र तथा लागत अनुमान तयारका लागि थप प्राविधिक सहयोग चाहिने भएको खण्डमा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही बाह्य विशेषज्ञ वा विज्ञको परिचालन गर्न सक्नेछ । लागत अनुमानमा आयोजनालाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीको परिणाम तथा विशिष्टिकरण (स्पेसिफिकेसन), दक्ष तथा अदक्ष कामदारको विवरण समेत समाविष्ट भएको हुनु पर्नेछ ।

(२) लाभग्राहीको सहभागिता सम्बन्धमा आयोजनासँग सम्बन्धित प्राविधिकले विस्तृत लागत अनुमानमा समावेश गर्नु पर्नेछ । तर गरिब, विपन्न तथा बेरोजगार घरधुरीको समावेश भएको आयोजनामा जनसहभागिता अनिवार्य नहुन सक्नेछ । लाभग्राहीबाट हुने सहभागिता भन्नाले आयोजना निर्माण पश्चात प्रत्यक्ष लाभ लिने घरधुरीबाट नगद, जिन्सी तथा श्रमको माध्यमबाट गरिने योगदानलाई बुझ्नु पर्नेछ ।

१२. आयोजनाको सर्भे: (१) आयोजनाको ईन्जिनियरिङ्ग सर्भेमा स्थानीय उपकरणहरू तथा कम खर्चिलो उपकरणहरू जस्तै एब्नी लेवल, टेप आदिको प्रयोग लाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । तर आयोजनाको किसिम तथा प्रकृति अनुसार हेभि तथा आधुनिक उपकरण जस्तै: टोटल स्टेशन, अटोलेभल आदिको समेत प्रयोग गर्न सकिनेछ । यसरी गरिने सर्भे कार्यमा स्थानीय समुदाय तथा जनप्रतिनिधिहरूको सक्रिय सहभागिता भएको हुनु पर्नेछ ।

१३. आयोजनाको ढाँचा, चित्र तथा लागत अनुमान तयार: (१) नगरपालिका स्थित प्राविधिक कर्मचारी तथा नगरपालिकाले प्राविधिक सहयोग लिएका अन्य विशेषज्ञ वा विज्ञबाट आयोजनाको सर्भे पश्चात लागत अनुमान, ढाँचा तथा चित्र तयार गर्नु पर्नेछ । आयोजनाको ढाँचा, चित्र र लागत अनुमान तयार गर्दा सामान्यता ग्राफ पेपर, क्यालकुलेटर, रूलर, एक्सल सिटको प्रयोग गरिनेछ । आयोजनाको प्रकृति तथा किसिम हेरी प्रभावकारीताको लागि अन्य विभिन्न सफ्टवेयर तथा प्राविधिकहरू जस्तै Sw/Road, Sw/Irrigation, CBWSs/ आदिको प्रयोग प्राविधिक कर्मचारीले गर्न सक्नेछन् । आयोजनाको ढाँचा, चित्र र लागत अनुमान तयार गर्दा जिल्ला दररेट, नेपाल सरकारका विभिन्न निकायबाट स्वीकृत मापदण्ड र प्रचलित कानूनको अधिनमा रही गर्नु पर्नेछ ।

१४. आयोजनाको स्वीकृति तथा सम्झौता: (१) आयोजनाको ढाँचा, चित्र तथा लागत अनुमान तयार पश्चात प्राविधिक कर्मचारीले स्वीकृतिका लागि पेस गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाबाट आयोजनाको ढाँचा, चित्र तथा लागत अनुमान स्वीकृत भए पश्चात आयोजनाको सञ्चालनका लागि उपभोक्ता समिति र नगरपालिका बिचमा आयोजना कार्यान्वयन सम्झौता हुनेछ ।

१५. आयोजनाको लागि आवश्यक प्राविधिक तथा सामाजिक कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन तथा जिम्मेवारी:

- (१) नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने स्थानीय पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्नेछ । स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजना कार्यान्वयनका लागि देहायका कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन तथा परिचालन हुनेछ ।
- (२) ईन्जिनियर
- (क) सव-ईन्जिनियर
 - (ख) अ-सव-ईन्जिनियर
 - (ग) अन्य सहयोगी कर्मचारी
- (३) उपदफा (१) बमोजिम व्यवस्था गरिएका प्राविधिक कर्मचारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-
- (क) बस्ती तथा वडा स्तरबाट श्रममा आधारित जलवायु उत्थानशील स्थानीय पूर्वाधार विकासका आयोजनाको आवश्यकता, औचित्य तथा माग गर्नका लागि लक्षित वर्ग तथा समुदायलाई सचेतिकरण गर्ने,
 - (ख) स्थानीय पूर्वाधार विकासका आयोजना प्राथमिकीकरणका लागि वडा समिति तथा नगरपालिका स्थित बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिलाई सहयोग गर्ने,
 - (ग) आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत (Survey, Drawing Design specification & cost estimate) आयोजना प्रतिवेदन तयार पार्ने,
 - (घ) आयोजनाको सर्भे, रेखाङ्कन तथा लागत अनुमान तयार पार्ने,
 - (ङ) आयोजनाका लागि लाभग्राहीको छनोट र प्राथमिकीकरण गर्ने,
 - (च) उपभोक्ता समितिको गठन तथा परिचालन गर्ने,
 - (छ) ठेक्का व्यवस्थापन तथा गुणस्तर कायम राख्ने तथा बिल तयार गर्ने,
 - (ज) लाभग्राही तथा उपभोक्ता समितिलाई आयोजना तथा काम, कर्तव्य र अधिकारका बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने,
 - (झ) आयोजनाको कार्यान्वयन गर्नका लागि उपभोक्ता समिति तथा नगरपालिका बिचमा सम्झौता गर्न सहयोग गर्ने,
 - (ञ) आयोजना कार्यान्वयनका लागि समूह विभाजन, समूहगत निर्माण खण्डको व्यवस्थित वितरण गर्ने,
 - (ट) आयोजनाका लागि चाहिने बाह्य निर्माण सामग्री तथा स्थानीय निर्माण सामग्रीको खरिद तथा व्यवस्थापनका लागि उपभोक्ता समिति तथा लाभग्राहीलाई सहजीकरण गर्ने,
 - (ठ) आयोजनालाई व्यवस्थित गर्न तथा निर्माण कार्य प्रभावकारी गराउन लाभग्राही तथा उपभोक्ता समितिको व्यवस्थित परिचालन गर्ने,
 - (ड) आयोजनाको नियमित सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा रेखदेख गर्ने,

- (ढ) आयोजनाको संलग्न कामदारको हाजिरी व्यवस्थापन गर्ने,
- (ण) आयोजना सूचना पाटीको व्यवस्थापन गर्ने,
- (त) आयोजनाको नापजाँच, गुणस्तर कायम राख्ने तथा बिल तयार गर्ने,
- (थ) लाभग्राही तथा उपभोक्ता समितिको बैङ्क खाता सञ्चालनका लागि सहजीकरण गर्ने,
- (द) नगरपालिकाबाट ज्याला रकम व्यक्तिगत खाता र अन्य निर्माण तथा व्यवस्थापन रकम उपभोक्ता समितिको खातामा भुक्तानी गर्न सहजीकरण गर्ने,
- (ध) आयोजना निर्माणको बिच बिचमा कार्यको समीक्षा तथा छलफल गर्ने,
- (न) आयोजना स्थलमा अस्थायी शौचालय, खानेपानी, प्राथमिक उपचार आदिको व्यवस्थापन गर्ने गराउने,
- (प) आयोजनामा संलग्न लाभग्राहीको बिमा तथा सुरक्षा सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्ने,
- (फ) आयोजनाको लेखापरीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ आदि सञ्चालनमा सहजीकरण गर्ने,
- (ब) आयोजनाको मर्मत सम्भार समितिको गठन तथा आयोजना हस्तान्तरण गर्न सहजीकरण गर्ने ।

१६. आयोजनाको ठेक्का व्यवस्थापन:

- (१) सम्बन्धित स्थानीय तहले ठेक्का व्यवस्थापनको कार्य सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियामवली, २०६४ र नगरपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७९ बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ठेक्का सम्झौतामा निम्न दफाहरूलाई ठेक्काका लागि सूचना, सर्त तथा ठेक्का सम्झौतामा समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।
 - (क) आयोजना स्थलमा अनिवार्य रूपमा आयोजनाको बिस्तृत विवरण सहितको सूचना पाटीमा टाँस गर्नु पर्नेछ ।
 - (ख) निर्माण व्यवसायीले कामदारको ज्याला सम्बन्धित व्यक्तिको बैङ्क खाता मार्फत उपलब्ध गर्नु पर्नेछ ।
 - (ग) लाभग्राहीको उपस्थितिमा सार्वजनिक परीक्षणको सुनिश्चतता गर्नु पर्नेछ ।
 - (घ) कामदारको ज्याला जिल्ला दररेट वा नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम ज्याला उपलब्ध गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

आयोजनाका लागि बजेट व्यवस्थापन:

१७. आयोजनाको कार्यान्वयनको बजेट व्यवस्थापन:

- (१) नगरपालिकाले नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ र ६७ बमोजिम स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनाका लागि बजेट व्यवस्थापन गर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम बजेट बाँडफाँट गर्दा नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास समितिले आयोजनाको लाभान्वित वर्ग, क्षेत्र, श्रममा आधारित रोजगारी, आयोजना कार्यान्वयन गर्दाको प्रभावकारीता तथा लाभान्वित सङ्ख्या, आयोजनाको दिगोपना, नगरपालिकाको क्षेत्रगत योजना, मध्यमकालिन खर्च संरचना तथा आवधिक योजना आदिलाई मध्यनजर गरी गर्नु पर्नेछ ।

१८. साझेदार संघ/संस्था तथा व्यक्तिको अनुदान:

- (१) स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजना कार्यान्वयन गर्नका लागि कुनै साझेदार संस्था, निकाय, व्यक्तिले निसर्त रुपमा अनुदान सहयोग गरेमा नगरपालिकाले उक्त अनुदान रकमलाई प्रचलित कानूनबमोजिम आम्दानी बाँधी परिचालन तथा खर्च गर्नेछ । तर यस्ता प्रकारका आयोजनाहरू नगरपालिकाको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबाट प्राथमिकीकरण भएको हुनु पर्नेछ ।
- (२) कुनै साझेदार संघ/संस्था तथा व्यक्तिद्वारा नगरपालिकामा सञ्चालन गर्ने स्थानीय पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरूमा पनि यसै कार्यविधिले व्यवस्था गरेबमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम कार्यान्वयन गरिएको स्थानीय आयोजनाको रेखदेख तथा कार्यान्वयन गर्ने गराउने दायित्व साझेदार संस्था वा व्यक्ति तथा नगरपालिका बिचमा हुने समझदारी पत्र अनुरूप कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । तर समझदारीपत्र यस कार्यविधिसँग बाँझिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ ।

१९. अन्य चन्दा, दान तथा सम्पत्तिको विवरण: नगरपालिकालाई स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजना कार्यान्वयनका लागि कुनै संघ, संस्था तथा व्यक्तिबाट चन्दा, दान तथा सम्पत्ति प्राप्त भएको खण्डमा उक्त नगद तथा जिन्सी प्रचलित कानूनबमोजिम आम्दानी बाँधी परिचालन गर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

आयोजनाको लाभग्राही पहिचान, छनोट तथा प्राथमिकीकरण र उपभोक्ता समितिको गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन

२०. लक्षित वर्ग तथा समुदायको पहिचान छनोट प्रक्रिया:

- (१) नगरपालिकाले रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत स्थानीय तहमा भएका बेरोजगारहरूको सूची अद्यावधिक राख्नुपर्नेछ ।
- (२) नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम सूचीमा रहेका घरपरिवारको सम्पन्नता स्तरीकरण गर्नेछ । यसरी गरेको सम्पन्नता स्तरीकरणलाई हरेक वर्ष अद्यावधिक गरी सोको अभिलेख व्यवस्थित राख्नेछ । नगरपालिकाले घरपरिवारको सम्पन्नता स्तरीकरण अनुसूची-१ मा उल्लेख भएबमोजिमको फारामको प्रयोग गरी गर्नेछ । यो प्रक्रियाको

नेतृत्व सम्बन्धित वडा कार्यालयले गर्ने छ । कामदारको सङ्ख्या विस्तृत लागत अनुमानमा तोकेबमोजिमको हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सम्पन्नता स्तरीकरण भएका घरधुरी मध्ये १८ देखि ५९ वर्षसम्मका श्रम गर्न सक्ने उमेरका इच्छुक “क” “ख” “ग” र “घ” वर्गका घरधुरीहरूलाई क्रमशः प्राथमिकताका आधारमा लाभग्राहीको रूपमा छनोट गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम कार्यक्रमका लागि योग्य घरधुरीको छनोट तथा प्राथमिकीरणका आधार देहायबमोजिम हुनेछन्:

(क) कार्यक्रममा सहभागिताका लागि इच्छुक भइ वडा कार्यालय वा नगरपालिकामा लिखित वा मौखिक आवेदन दिएको र बेरोजगारहरूको सूचीमा दर्ता कायम भएको,

(ख) घरपरिवारको सदस्य श्रम गर्न सक्ने उमेर १८ देखि ५९ वर्षसम्म भएको,

(ग) सम्बन्धित क्षेत्रको बासिन्दा तथा आयोजना स्थल पुग्न बढीमा १ घण्टा समय लाग्ने र बास बस्नु नपर्ने,

(घ) आफ्नो उत्पादनबाट बढीमा ३ महिनासम्म खाना पुग्ने अति जोखिम घरपरिवार,

(ङ) घरपरिवारमा अपाङ्गता, दीर्घरोगी र एकल महिला भएका घरपरिवार,

(च) घरपरिवारमा कुनै पनि समूह, सहकारी, सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघ/संस्थामा रोजगारी नभएको घरपरिवार,

(छ) पिछडिएको जाती, समुदाय तथा द्वन्द्व पिडित घरपरिवार,

(ज) आयोजना सञ्चालनका लागि व्यक्तिगत जग्गा जमिन उपलब्ध गराउने घरपरिवार,

(झ) राष्ट्रिय आय भन्दा कम प्रतिव्यक्ति आय भएका गरिब घर परिवारका सदस्य ।

२१. लक्षित घरधुरी वा व्यक्तिको व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा दर्ता:

(१) दफा (२०) को उपदफा १, २, ३ बमोजिम छनोट भएका घरधुरीका व्यक्तिहरूलाई अनुसूची-१ बमोजिम विवरण सङ्कलन गरी काममा संलग्न गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सङ्कलन भएको विवरणलाई व्यवस्थित सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गर्ने कार्य नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीले गर्नेछ । यसरी व्यवस्थित सूचना प्रणालीमा दर्ता गरी घरधुरी दर्ता नं. उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

२२. लक्षित घरधुरी वा व्यक्तिलाई परिचय-पत्र वितरण: (१) व्यवस्थित सूचना प्रणालीमा भएको घरधुरी दर्ता नं. का आधारमा लक्षित घरधुरी वा व्यक्तिको परिचयपत्र तयार हुनेछ । घरधुरीको परिचयपत्र अनुसूची-२ को ढाँचामा नगरपालिकाले तयार गर्नेछ र क्रमश पहिचान भएका घरधुरीलाई परिचयपत्र वितरण गर्दै लगिनेछ ।

२३. लक्षित घरधुरीका लाभग्राहीलाई आयोजनाका सम्बन्धमा निर्माण पूर्व तालिम: (१) आयोजनाका लागि छनोट भइ व्यवस्थित सूचना प्रणालीमा दर्ता भएका व्यक्ति तथा घरधुरीहरूलाई आयोजना

अन्तर्गत सञ्चालन गरिने क्रियाकलाप, विधि तथा पद्धतिका साथै समग्र प्रक्रियाका बारेमा देहायबमोजिम अभिमुखीकरण गर्नु पर्नेछः-

- (क) आयोजना सञ्चालन गर्नुको लक्ष्य, उद्देश्य तथा औचित्य,
- (ख) आयोजना सञ्चालन गरिने क्षेत्र, ठाउँको विस्तृत रेखाङ्कनको जानकारी,
- (ग) आयोजनाबाट प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष लाभान्वित वर्ग, जातजाति, समुदायबारे जानकारी,
- (घ) आयोजना अन्तर्गत निर्माण हुने संरचना तथा आयोजनाको कुल लागत विवरण,
- (ङ) आयोजना कार्यान्वयन तथा परिचालनका लागि उपभोक्ता समिति गठन तथा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी र समितिको काम कर्तव्य अधिकार,
- (च) कामदार वा लाभान्वित वर्गको काम, कर्तव्य, र अधिकार
- (छ) आयोजना व्यवस्थापनका लागि व्यवस्थित सूचना प्रणालीको जानकारी,
- (ज) आयोजनाको सहजीकरण, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमनमा परिचालन भएका कर्मचारीको जानकारी,
- (झ) आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि उपलब्ध गराइएको हाते औजारहरू,
- (ञ) आयोजनामा संलग्न कामदारहरूको सुरक्षाका लागि वितरण गरिएका सेफ्टी उपकरण तथा सामग्रीहरू,
- (ट) आयोजनाका लागि व्यवस्थापन गरिएको प्राथमिक उपचार र कामदारको बिमाको बारेमा जानकारी,
- (ठ) आयोजना खाता तथा बैठक पुस्तीकाको प्रयोग,
- (ड) कामदारको हाजिरी विवरणको अभिलेख व्यवस्थापन,
- (ढ) आयोजना कार्यान्वयन गर्दा समूह विभाजन तथा समूहगत कार्यको बाडँफाँट विधि,
- (ण) आयोजना अन्तर्गत सम्पन्न भएका कार्यको नाप जाँच र बिल तयारी,
- (त) आयोजनाको लागि चाहिने स्थानीय सामग्रीको सङ्कलन तथा बाह्य सामग्रीको खरिद प्रक्रिया,
- (थ) आयोजनाको खर्च व्यवस्थापनका लागि बैङ्क खाता सञ्चालन तथा कामदारको ज्याला भुक्तानीका लागि व्यक्तिगत बैङ्क खाता सञ्चालन,
- (द) आयोजनाको नियमित अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया,
- (ध) आयोजनाको पारदर्शिताको लागि आयोजना सूचना पाटी, आयोजनाको समीक्षा, सार्वजनिक लेखापरीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ र आयोजनाको लेखापरीक्षण,
- (न) आयोजनाको दिगो व्यवस्थापनका लागि मर्मत सम्भार कोष व्यवस्थापन समितिको गठन तथा व्यवस्थापन,
- (प) आयोजनाको हस्तान्तरण,
- (फ) कार्यास्थलमा हुने लैङ्गिक हिंसा तथा सामाजिक समावेशीकरण

२४. लाभग्राहीहरूलाई कार्यस्थलमा अपनाउनुपर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी जानकारी: (१) आयोजनामा संलग्न कामदार तथा कर्मचारीको सुरक्षाका लागि नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सामग्रीको बारेमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
२५. उपभोक्ता समितिको गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा: उपभोक्ता समितिको गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था नगरपालिकाको उपभोक्ता समितिको गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ अनुसार गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

आयोजनाको सुरक्षण व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन

२६. लाभग्राहीको सामुहिक बिमा:

- (१) नगरपालिकाले योजना तथा आयोजना कार्यमा संलग्न कामदारको हितलाई ध्यानमा राखी सामुहिक दुर्घटना बिमा गरेको हुनु पर्नेछ र सो बिमा सम्बन्धी आवश्यक जानकारी उपभोक्ता समिति तथा लाभग्राहीलाई गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) मा उल्लिखित बिमाको रकम आयोजनाको प्रकृति हेरी नगरपालिकाले निर्धारण गर्नेछ ।

२७. लाभग्राहीको व्यक्तिगत सुरक्षा तथा सुरक्षाका सामग्री: (१) लाभग्राहीको व्यक्तिगत सुरक्षा तथा सुरक्षाका सामग्री सम्बन्धमा निम्नबमोजिम हुनेछ,

- (क) गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूलाई शारीरिक परिश्रम हुने काममा नलगाउने,
- (ख) १८ वर्षभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरूलाई निर्माण कार्यमा संलग्न नगराउने,
- (ग) सहभागी कामदारहरूलाई सुरक्षाका आवश्यक उपायहरूबारे जानकारी गराउने,
- (घ) उपभोक्ता समूहलाई लैङ्गिक सचेतनाको ढङ्गले उपभोक्ता समिति सदस्य मनोनयन गर्न सहयोग गर्ने, उपभोक्ता समितिलाई उनीहरूको उत्तरदायित्व बारे जानकारी गराउने,
- (ङ) आयोजना कार्यान्वयनको सुपरिवेक्षण गर्ने र प्राविधिक सहयोगको साथै लैङ्गिक सचेतना सहित सामाजिक परिचालन गराउने,
- (च) उपभोक्ता समितिसँगको सहकार्यमा आयोजनाको प्रगति अनुगमन गर्ने,
- (छ) सार्वजनिक लेखापरीक्षण सञ्चालन गर्न उपभोक्ता समितिलाई सहयोग गर्ने,
- (ज) उपभोक्ता समूहलाई समयमा नगद उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने तथा सम्पन्न भएका कामको प्रमाणीकरण गर्ने ।

२८. आयोजना स्थलमा प्राथमिक उपचार पद्धति: (१) आयोजना स्थलमा सामान्य चोटपटक तथा विरामी उपचारका लागि न्यूनतम औषधी सहितको प्राथमिक उपचार किट उपलब्ध गरेको हुनु पर्नेछ ।

२९. आयोजना स्थलमा खानेपानी तथा शौचालयको सरसफाई व्यवस्थापन: (१) आयोजना स्थलमा महिला तथा पुरुष कामदारका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालयको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ साथै कामदारका लागि शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

३०. आयोजना स्थलमा बालबालिकाको हेरचाह तथा व्यवस्थापन:

- (क) ६ महिना देखि ३ वर्ष उमेरका बालबालिका भएका लाभग्राही आयोजना स्थलमा कामदारको रूपमा सहभागी भएमा बालबालिकाको उचित हेरचाहको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-८

आयोजनाको अभिलेख व्यवस्थापन

३१. आयोजनाको बैठक पुस्तिका:

- (१) आयोजनाको बैठक पुस्तिकाको अभिलेख व्यवस्थापन देहायबमोजिम हुनेछ ।
- (क) उपभोक्ता समितिको बैठक कम्तीमा १ महिनामा एक पटक बस्नेछ र आवश्यकता अनुसार अन्य बैठकहरू बस्न सक्नेछन,
- (ख) बैठकमा आवश्यकता अनुसार अन्य व्यक्तिलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ,
- (ग) समितिको बैठकमा भएका छलफल तथा निर्णयहरू उतार गर्नका लागि समितिको आफ्नै बैठक पुस्तिका हुनेछ ।
- (२) आयोजनाको बैङ्क खाता सम्बन्धमा:
- (क) उपभोक्ता समितिको खाता कार्यालयले तोकेको बैङ्कमा सञ्चालन हुनेछ,
- (ख) समितिको खाता अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव गरी तीन जनाको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ । खाता सञ्चालकहरू मध्ये कम्तीमा एकजना महिला हुनु पर्नेछ ।
- (३) हाजिरी अभिलेख किताब सम्बन्धमा:
- (क) आयोजनामा काम गर्ने दक्ष तथा अदक्ष कामदारहरूको हाजिरी स्थानीय तहले तोकेको ढाँचामा दैनिक हाजिरी राख्नु पर्नेछ । उक्त हाजिरी उपभोक्ता समिति वा उक्त आयोजना स्थलमा खटिएको प्राविधिकले दैनिक अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-९

आयोजनाको नापजाँच तथा कार्य सम्पन्न

३२. आयोजनाको पहिलो नापजाँच तथा बिल तयार: (१) आयोजनाको कार्य प्रगति हेरी नगरपालिकाको नियम भित्र रही तोकिएका प्राविधिक कर्मचारीबाट आयोजनाको कम्तीमा ५० प्रतिशत कार्य सम्पन्न भए पछि पहिलो नापजाँच गरी आयोजनाको पहिलो बिल तयार गर्नेछ । यसरी बिल तयार गर्दा समूहगत परिमाण छुट्टाई सोहिबमोजिम कामदार तथा सामग्रीको भुक्तानीका लागि व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

३३. आयोजनाको अन्तिम नापजाँच तथा बिल तयार: (१) आयोजनाको सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न भए पश्चात अधिकार प्राप्त प्राविधिकले स्थलगत अनुगमन, कार्यको जाँच तथा मूल्याङ्कन पश्चात कार्य सम्पन्न प्राविधिक प्रतिवेदन तथा अन्तिम बिल तयार गर्ने छ । यसरी तयार भएको बिलको

आधारमा आयोजनाको कुल खर्च तयार गरी भुक्तानीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । प्राविधिकको कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन बेगर अन्तिम भुक्तानी दिइने छैन ।

परिच्छेद-१०

आयोजनाको खरिद, दाखिला तथा भुक्तानी व्यवस्थापन

३४. **आयोजना कार्यान्वयनमा चाहिने स्थानीय तथा बाह्य सामग्री खरिद:** (१) आयोजना सञ्चालनको लागि आवश्यक निर्माण सामग्री, औजार तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरू सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ को परिधि भित्र रही नगरपालिकाले गर्नेछ ।
३५. **सामग्रीको खरिद, ढुवानी तथा भण्डारण व्यवस्थापन:**
- (१) नगरपालिकाले परियोजना वा आयोजना सञ्चालनको लागि आवश्यक निर्माण सामग्री, औजार तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरू खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४ र नगरपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७९ को अधिन भित्र रही गर्नेछ । यसरी प्राप्त बाह्य निर्माण सामग्रीहरू प्राप्त भए पछि मूल सडक देखि आयोजना स्थलसम्म सामग्री ढुवानी, भण्डारण तथा प्रयोग उपभोक्ता समितिले लागत अनुमानमा आधारित भइ गर्नु पर्नेछ ।
- (२) स्टोरमा दाखिला भइ प्रयोग नभएका सामग्री उपभोक्ता समितिबाट आयोजना कार्यान्वयन सम्पन्न पश्चात नगरपालिकालाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ ।
३६. **खरिद गरिएका सामग्रीहरूको दाखिला तथा स्टोर व्यवस्थापन:** (१) नगरपालिका वा वडा कार्यालयले परिच्छेद १० को दफा ३४ (१) बमोजिम खरिद भएका निर्माण सामग्रीहरूको उचित तवरले तथा नियमसंगत अभिलेख राखी आम्दानी बाध्नु पर्नेछ । तर आम्दानी बाँधी अभिलेख राख्दा सामग्रीको गुणस्तर तथा परिमाणको प्राविधिक कर्मचारीले वा तोकिएको व्यक्तिबाट सम्झौतामा उल्लिखित मापदण्ड अनुसार चेक जाँच गराएर मात्र गर्नु पर्नेछ अन्यथा सामग्रीको दाखिला नगरी पुनः आपूर्तिकर्तालाई फिर्ता पठाईनेछ । दाखिला नगरी कुनै पनि निर्माण सामग्रीको वितरण वा खर्च गर्न पाईने छैन ।
३७. **सामग्री खरिदको रकम भुक्तानी प्रक्रिया:** (१) खरिद भएका सामग्रीहरूको भुक्तानी गर्नु पूर्व सामग्रीको गुणस्तर वा परिमाण ठिक भए नभएको यकिन गरी बिलको आधारमा बैङ्कबाट गर्नु पर्नेछ ।
३८. **कामदार वा लाभग्राहीको बैङ्क खाता सञ्चालन:** (१) आयोजनामा काम गर्ने दक्ष तथा अदक्ष कामदारको ज्याला भुक्तानी बैङ्क मार्फत निजको व्यक्तिगत खातामा गर्नु पर्नेछ । कामदारलाई पायक पर्ने बैङ्कमा खाता खोल्नका लागि अभिप्रेरित तथा सहजीकरण नगरपालिका वा वडा कार्यालयबाट गर्नु पर्नेछ ।
३९. **कामदार वा लाभग्राहीको पारिश्रमिक भुक्तानी प्रक्रिया:** (१) आयोजनामा काम गर्ने दक्ष तथा अदक्ष कामदारले बैङ्क खाता सञ्चालनको विवरण नगरपालिका, वडा वा उपभोक्ता समितिबाट खटिएका कर्मचारीलाई दिनुपर्नेछ । कामदारको बैङ्क खाताको विवरण नगरपालिकाले व्यवस्थित

सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गरी अभिलेखलाई व्यवस्थित गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाले कामदारको ज्याला भुक्तानी बैङ्क मार्फत निजको व्यक्तिगत खातामा गर्नु नगरपालिकाको दायित्व हुनेछ । बैङ्क खाता बेगर कामदारलाई कुनै पनि नगद भुक्तानी गरिने छैन ।

४०. **आयोजनाको लागि आवश्यक हाते औजार व्यवस्थापन:** (१) आयोजनाको कार्य सञ्चालनका लागि चाहिने आवश्यक हाते औजारहरू तथा व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरू नगरपालिकाले व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-११

आयोजनाको पारदर्शिता तथा जवाफदेहिता व्यवस्थापन

४१. **आयोजना सम्झौता:** (१) तोकिएको समय अवधि भित्र आयोजनाको कार्य सम्पन्न गर्नका लागि नगरपालिका, र उपभोक्ता समिति बिच नगरपालिकाले तोकेको ढाँचा अनुसार सम्झौता गर्नु पर्नेछ । नगरपालिका तथा उपभोक्ता समिति बिच हुने सम्झौता तथा लाभग्राहीको सहभागिता अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा हुनेछ ।
४२. **आयोजना सूचना पाटीको व्यवस्थापन:** (१) आयोजनाको लागत विवरण सर्वसाधारण तथा सरेकारवालाहरूको जानकारीका लागि विवरण स्पष्ट देखिने गरी आयोजना स्थलमा आयोजना सूचना पाटी राख्नु पर्नेछ । नगरपालिकाद्वारा सञ्चालन हुने सामुदायिक पूर्वाधार विकासका आयोजनाको लागि अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा सूचना पाटी तयार गरी टाँस गरिनेछ ।
४३. **आयोजनाको समीक्षा कार्यक्रम:** (१) आयोजना कार्यान्वयनको गुणस्तर कायम गर्नका लागि नगरपालिकाले संयुक्त अनुगमन गरी कामको गुणस्तर तथा कार्य प्रगतिको समीक्षा गरी कमी कमजोरी भएमा सुधार गर्नु पर्नेछ ।
४४. **आयोजनाको लेखा परिक्षण:** (१) आयोजना सम्पन्न भएपश्चात नगरपालिकामा पेस गर्नु पर्नेछ । तर पालिका भित्र सम्पन्न हुने कुनैपनि आयोजना निर्माण सम्पन्न भएपश्चात सोको लेखापरीक्षण गराउने दायित्व पालिकाको हुनेछ ।
४५. **आयोजनाको सार्वजनिक लेखा परिक्षण:** (१) आयोजना सम्पन्न भए पश्चात नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि, उपभोक्ता समिति, स्थानीय सरेकारवाला, आयोजनाका लाभग्राही तथा कामदारको रोहवरमा आयोजनाको आम्दानी, खर्च तथा प्रगति सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ । सार्वजनिक लेखापरीक्षण वडा कार्यालय वा नगरपालिकाको सहयोग तथा सहजीकरणमा उपभोक्ता समितिले आयोजना सम्पन्न भएको अन्त्यमा गर्नु पर्नेछ । आयोजनाको वास्तविक आम्दानी (नगद तथा जिन्सी) को खर्चको विस्तृत विवरण सार्वजनिक स्थलमा समेत टाँस गर्नु पर्नेछ ।
४६. **आयोजना सम्बन्धी गुनासो तथा सुझाव:** आयोजना सम्बन्धी कुनै गुनासो तथा सुझाव भएमा यस नगरपालिकाको “गुनासो सम्बोधन तथा सुझाव व्यवस्थापन कार्यविधि-२०८२” बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१२

आयोजनाको सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

४७. अनुगमन:

- (१) अनुगमन गर्दा निम्नलिखित विषयमा सूचना सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्नुपर्नेछ ।
- (क) आयोजनाको दस्तावेज तथा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम वा समयतालिकाबमोजिम स्रोत साधनको प्राप्ति तथा प्रयोग र क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन भएको छ/छैन? कार्यान्वयन क्षमता के-कस्तो छ ?
- (ख) कार्यान्वयनमा के-कस्ता समस्या र बाधा व्यवधानहरू देखिएका छन् र तिनको समाधानका निम्ति के-कस्ता उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्छ ?
- (ग) अपेक्षित प्रतिफलहरू समयमै र लागत प्रभावकारी रूपमा हासिल भएका छन्-छैनन् ?

४८. मूल्याङ्कन:

- (१) योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयनका क्रममा भएका सबल र कमजोर पक्षहरूबाट पाठ सिक्ने भावी योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा आवश्यक सुधार गर्नु र सम्बन्धित पक्षलाई त्यस्ता योजना, नीति, कार्यक्रम/आयोजनाहरूको कार्यान्वयन र नतिजाप्रति जवाफदेही बनाउनु मूल्याङ्कनको उद्देश्य हो । यस अनुरूप मूल्याङ्कनको व्यवस्था मिलाउनु नगरपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

४९. आयोजनाको अनुगमन गर्ने निकाय तथा व्यक्ति:

- (१) अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी कार्यपालिकाको हुने र स्थानीय आवधिक योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गर्नुपर्ने ।
- (२) योजना अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि नगरपालिकाले अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको गठन एवम् परिचालन गर्नेछ । यसरी पालिका भित्र सञ्चालित योजनाको लागत, परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताको आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि नगरपालिका सञ्चालन ऐन, २०७४ र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिगदर्शन, २०७८ अनुसार उपप्रमुखको संयोजकत्वमा देहायबमोजिमको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको गठन गर्नु पर्नेछ ।
(क) उपप्रमुख	संयोजक
(ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(ग) नगर कार्यपालिकाका सदस्य मध्ये कम्तीमा एकजना महिला पर्ने गरी प्रमुखले तोकेको दुई जना सदस्य	सदस्य
(घ) कार्यक्रमसँग सम्बन्धित शाखा प्रमुख	सदस्य
(ङ) पूर्वाधार तथा सहरी विकास शाखा प्रमुख वा निजले तोकेको प्राविधिक कर्मचारी	सदस्य

- (च) योजना उपशाखा प्रमुख सदस्य
 (छ) अनुगमन तथा मूल्याङ्कनसँग सम्बन्धित शाखा प्रमुख (योजना शाखा) सदस्य-सचिव
 (ज) पुनः आवश्यकता अनुसार अनुगमन समितिले कार्यपालिकाका अन्य सदस्य तथा विषय विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्ने ।

५०. अनुगमनको क्षेत्र:

- (१) आयोजना र कार्यक्रम तोकिएको गुणस्तर, परिमाण र समयमा सम्पन्न गर्न गराउन व्यक्ति, उपभोक्ता समिति र निर्माण व्यवसायीले सम्पादन गर्ने कार्यको अनुगमन गरी आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमको गुणस्तर, परिमाण सुनिश्चित गर्न नगरपालिकाले निम्न प्रकारका कार्यक्रम वा आयोजनाहरूको अनुगमन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ:-
 (क) नगरपालिकाबाट स्वीकृत कार्यक्रम वा आयोजनाहरू
 (ख) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त स्रोत साधन मार्फत सञ्चालित आयोजनाहरू
 (ग) नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र गैह्रसरकारी सस्था मार्फत सञ्चालित आयोजनाहरू

५१. आयोजनाको अनुगमनका चरण:

- (१) कार्यक्रम/आयोजना सञ्चालन अवधिमा विभिन्न समयावधिमा गरिने अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, देहायबमोजिम गरिनेछ ।

तालिका १ कार्यक्रम/आयोजनाका विभिन्न चरणमा गरिने अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको उद्देश्य:

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका प्रकार	उद्देश्य
१. निरन्तर अनुगमन	कार्यक्रम/आयोजना कार्यान्वयन चरणमा लगानी, क्रियाकलाप, प्रक्रिया र प्रतिफल सूचकहरूको आधारमा कार्यसम्पादन भए नभएको निर्धारण गर्न ।
२. दिगोपना अनुगमन	कार्यक्रम/आयोजनाको कार्यान्वयन चरण सम्पन्न भएपछि उक्त कार्यक्रम/आयोजनाको निर्धारित आयुसम्म निरन्तर सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने स्रोतसाधन तथा मर्मत-सम्भार निश्चित गर्न ।
पूर्वमूल्याङ्कन (Ex-ante)	कार्यक्रम/आयोजनाको आवश्यकता तथा सुनिश्चितता निर्धारण गर्न,
४. चालु मूल्याङ्कन (On-going)	कार्यक्रम/आयोजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न, पूर्वनिर्धारित कार्ययोजनामा परिमार्जन गर्न वा सञ्चालन ढाँचामा आवश्यक परिवर्तन गर्न ।
अन्तिम मूल्याङ्कन (Terminal)	कार्यक्रम/आयोजनाको कार्यक्षमता, प्रभावकारिता र दिगोपनालाई ध्यानमा राखेर समीक्षा गर्न र कार्यक्रम/आयोजना सम्पन्न भएपछि थप कार्य (Follow-up) आवश्यक रहेको वा नरहेको निक्कौल गर्न ।

प्रभाव मूल्याङ्कन (Ex-post)	कार्यक्रम/आयोजनाको प्रभाव र दिगोपनालाई ध्यानमा राखेर समीक्षा गर्न, भविष्यमा कार्यक्रम/आयोजनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा सुधार गर्नका लागि सिकाइ र सुझावहरू प्राप्त गर्न ।
७. निरन्तर पृष्ठपोषण	विभिन्न चरणमा गरिने अनुगमन र मूल्याङ्कनबाट प्राप्त पृष्ठपोषणलाई उचित समयमा सम्बोधन गर्नुपर्छ ।

५२. आयोजनाको अनुगमन विधि तथा पद्धति:

(१) स्थानीय स्तरमा सञ्चालित कार्यक्रम/आयोजनालाई परिणाममुखी बनाउनका लागि योजनातह देखि कार्य सम्पन्न पश्चात पनि कार्यक्रमको निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था नगरपालिकाले मिलाउनु पर्दछ । यसरी आवधिक कार्यक्रम/आयोजनाको गरिने अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा देहायमा उल्लिखित औजार तथा विधि उपयोग गरी गर्न सकिन्छ:-

- (क) स्थलगत अनुगमन,
- (ख) फोटो अनुगमन (निर्माण पूर्व, निर्माणधिन र निर्माण सम्पन्न पछिको अवस्था),
- (ग) कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगतिविच तुलना,
- (घ) नागरिक निगरानी तथा अनुगमन,
- (ङ) नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार अर्धवार्षिक समीक्षा,
- (च) नतिजामूलक ढाँचाअनुसार सहभागितामूलक मध्यावधि मूल्याङ्कन (तेश्रो पक्षबाट),
- (छ) नतिजामूलक ढाँचाअनुसार सहभागितामूलक अन्तिम मूल्याङ्कन (तेश्रो पक्षबाट),

५३. अनुगमनको प्रतिवेदन ढाँचा, अनुगमन चेकलिस्ट तथा पेस गर्ने निकाय तथा व्यक्ति:

(१) नतिजामूलक अनुगमन प्रणाली अनुसार नतिजा खाकाको उपयोग गरी प्रस्तावित सूचक अनुसार हासिल हुनुपर्ने लक्ष्य हासिल भए नभएको लेखाजोखा गर्नुपर्दछ । अनुगमन गर्दा योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफल र कार्यक्रम समेत सबै तहमा गरिनु पर्दछ । यसका लागि नगरपालिकाले आफ्नो आवश्यकता र उपलब्ध सूचना तथा विवरणका आधारमा अनुगमन तथा प्रतिवेदन प्रणालीको अवलम्बन गर्न सक्दछन् । साथै नगरपालिकाको तथ्याङ्क व्यवस्थापन र प्रयोगका लागि राष्ट्रिय प्रणालीसँग आवद्ध सूचना र प्रतिवेदन प्रणाली स्थापना गर्नुपर्ने हुन्छ । यसैगरी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धतासँग सम्बन्धित दिगो विकास लक्ष्य र राष्ट्रिय अभियानसँग सम्बन्धित विषयहरूको प्रतिवेदन त्रैमासिक, वार्षिक र आवधिक रूपमा नेपाल सरकारले ढाँचा निर्धारण गरेको अवस्थामा तोकिएको ढाँचाबमोजिम र समयतालिका अनुसार गर्नुपर्दछ ।

(२) अनुगमन गर्न जाँदा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०७८ मा उल्लिखित अनुगमन चेकलिस्ट तथा अनुगमन प्रतिवेदनका लागि पालिकाले तोकेबमोजिमको प्रतिवेदनको ढाँचा प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

तालिका २: स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शनले तोके अनुसार अनुगमन प्रतिवेदन प्रणालीको सङ्क्षिप्त ढाँचा:

अनुगमन प्रतिवेदनको विवरण	प्रतिवेदन पेस गर्ने निकाय	प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने निकाय	समय
कार्यक्रम तथा आयोजनाको नियमित अनुगमन प्रतिवेदन	सम्बन्धित कर्मचारी, महाशाखा-शाखा, एकाइ,	कार्यपालिका	नियमित
आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन र उपलब्धि मापन प्रतिवेदन गैह्र सरकारी सङ्घ/संस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था लगायतका सामाजिक तथा सामुदायिक संघ/संस्थाको अनुगमन प्रतिवेदन	अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति (उपप्रमुखको संयोजकत्वमा गठित समिति)	कार्यपालिका	मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक
प्रदेश सरकारलाई पेस गर्नुपर्ने प्रतिवेदन	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रदेश सरकारका सम्बन्धित निकाय	वार्षिक

परिच्छेद - १४

आयोजनाको दिगोपनाको व्यवस्थापनः

५४. आयोजना हस्तान्तरणः

- (१) स्थानीय स्तरमा सञ्चालित आयोजनाहरूको निर्माण कार्य समाप्ती पश्चात, आयोजना सञ्चालन, दिगोपना तथा सबै वर्ग, जातजाती, क्षेत्र, लिङ्ग तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको पहुँचको सुनिश्चितता हुनेगरी आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरू मध्येबाट सो आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि संरक्षण समिति गठन गरी सो समिति वा उपभोक्ता समितिलाई पूर्वाधार आयोजनाको हस्तान्तरणको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ । यसरी आयोजना हस्तान्तरण गर्दा नगरपालिका, वडा कार्यालय र उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको भूमिका तपसिलबमोजिम हुनुपर्दछ ।
- (२) नगरपालिकाको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछः
 - (क) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग आयोजनाको सुरुवाती चरण देखि छलफल गरी आयोजनाको गुणस्तर कायम राख्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने,
 - (ख) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आयोजनाको दिगोपनाको लागि मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालनमा सहजीकरण गर्ने,
 - (ग) उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमताले मात्र आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न सक्ने अवस्था नभएमा आवश्यक सहयोग गर्ने,
 - (घ) निर्माण व्यवसायी मार्फत सञ्चालन भएका आयोजना न्युन गुणस्तरको कारणले आंशिक वा पूर्ण रूपमा सञ्चालन हुन नसकेमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने,
 - (ङ) आयोजनाको समय समयमा अनुगमन गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने,
 - (च) आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म बिमाको लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
 - (छ) विपद् परी आयोजना मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा आयोजना मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (३) वडा कार्यालयको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछ ।
 - (क) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग आयोजनाको सुरुवाती चरण देखि छलफल गरी आयोजनाको गुणस्तर कायम राख्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने
 - (ख) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आयोजनाको दिगोपनाको लागि मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालनमा सहजीकरण गर्ने,
 - (ग) उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमताले मात्र आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न सक्ने अवस्था नभएमा आवश्यक सहयोग गर्ने,

- (घ) निर्माण व्यवसायी मार्फत सञ्चालन भएका आयोजना न्यून गुणस्तरको कारणले आंशिक वा पूर्ण रूपमा सञ्चालन हुन नसकेमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाउन सहजीकरण गर्ने,
 - (ङ) आयोजनाको समय समयमा अनुगमन गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने
 - (च) आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म बिमाको लागि सहजीकरण गर्ने,
 - (छ) विपद्मा परी आयोजना मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा आयोजना मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक सहयोग गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- (४) उपभोक्ता समितिको भूमिका देहायबमोजिम हुनेछः
- (क) आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
 - (ख) आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि पुर्ण जिम्मेवार हुने,
 - (ग) मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालनको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
 - (घ) उपभोक्ता समितिको क्षमताले आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न नसक्ने अवस्थामा मात्र आयोजना मर्मत सम्भारको लागि नगरपालिका तथा वडा कार्यालयबाट सहयोग लिने,
 - (ङ) आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म पूर्वाधार आयोजनाको बिमा गर्ने,
 - (च) मर्मत सम्भार कोषको प्रचलित कानून अनुसार लेखापरीक्षण गराउने,
 - (छ) पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्भार कार्यविधिमा भएको प्रावधान अनुसार अन्य कार्य गर्ने ।

५५. आयोजना मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा परिचालन:

- (१) पूर्वाधार आयोजनाहरूको अद्यावधिक विवरण तयार गर्न तथा पूर्वाधार आयोजनाहरूको अवस्था विश्लेषण तथा प्राथमिकीकरण गरी मर्मत सम्भार कार्यलाई व्यवस्थित गर्न, गराउन नगरपालिकाले तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ अनुसार स्थानीय पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्भार कोष व्यवस्थापन समितिको गठन तथा परिचालन गर्नु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष तथा व्यवस्थापनलाई बढी प्रभावकारी र भरपर्दो ढङ्गले सञ्चालन गर्न उक्त समितिमा देहायबमोजिमको पदाधिकारीहरू रहनेछन:

(क) नगर प्रमुख:-	-संयोजक
(ख) नगर उपप्रमुख:-	- सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
(घ) पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	- सदस्य
(ङ) आर्थिक विकास समिति संयोजक	-सदस्य
(च) सामाजिक विकास समिति संयोजक	-सदस्य
(छ) कार्यपालिकाले तोकेको दलित महिला सहित २ जना सदस्य	- सदस्य
(ज) कार्यपालिकाले तोकेको महिला सदस्य	- सदस्य
(झ) पूर्वाधार तथा सहरी विकास शाखा प्रमुख	- सदस्य
(ञ) योजना शाखा प्रमुख	-सदस्य सचिव

५६. मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका सम्बन्धी मर्मत सम्भार समितिलाई अभिमुखीकरण:

- (१) यसरी गठन गरिएको मर्मत सम्भार समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरूलाई मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिकाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अभिमुखीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम समेत सञ्चालन गर्नु पर्दछ । यसरी समितिका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दा विशेषगरी तपसिलका विषयहरूलाई ध्यानमा राखी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ:
- (२) पूर्वाधार आयोजनाको योजना तर्जुमाको प्रारम्भिक चरणदेखि नै यस कार्यविधिबमोजिम मर्मत सम्भार सम्बन्धमा सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ,
- (३) मर्मत सम्भार सम्बन्धी सम्झौतापत्रमा उल्लेख भएका प्रावधानहरूलाई सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिहरूलाई अभिमुखीकरण गरी मर्मत सम्भार सम्बन्धी व्यवस्थाको लागि आवश्यक पहल गर्न उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमतामा अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम गर्नु पर्नेछ,

- (४) पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार तथा रेखदेख गर्ने कार्यका लागि आयोजनाको प्रकृति अनुसार उपभोक्ता समितिले आयोजना कार्यान्वयन हुनु पूर्व नै मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनोट गर्नु पर्नेछ,
- (५) छनोट भएका मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको क्षमता विकास गर्न सम्बन्धित पूर्वाधार आयोजना सम्पन्न हुनु पूर्व प्रारम्भिक तालिमको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५७. आयोजना मर्मत सम्भार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- (१) स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थमपा कार्यविधि, २०८२ अनुसार गठित मर्मत सम्भार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः
 - (क) समितिले नगरपालिका मातहतमा रहेको स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ को दफा ६ बमोजिम वडा कार्यालयबाट मर्मत सम्भारको लागि पेस भएका स्थानीय पूर्वाधार आयोजनाहरूको विवरण स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ को अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले पहिलो चौमासिक भित्र अद्यावधिक गरी सम्भव भएसम्म भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोग गरी स्थान र अवस्था सहित नक्साङ्कन गर्नु पर्नेछ,
 - (ख) पूर्वाधार आयोजनाहरूको विवरण अभिलेखिकरण गर्दा देहायको आधारमा तयार गर्नु पर्नेछ,
 - (२) जनश्रमदान र सहयोगी निकायबाट निर्माण भएका आयोजनाहरू,
 - (३) कम्तीमा ५ वर्ष देखि चालु आर्थिक वर्षसम्मका निर्माण कार्यसम्पन्न भएका आयोजनाहरू,
- स्पष्टीकरण:** ग्रामिण तथा कृषि सडक, पुल तथा भवन, सिँचाइ लगायतका पूर्वाधार आयोजनाहरूको हकमा चालु अवस्थाका वा आंशिक मर्मत गर्दा सञ्चालनमा आउन सक्ने अवस्थामा रहेका आयोजना पुरानो भए पनि अभिलेखिकरण गरिनेछ ।
- (४) समितिले नगरपालिका मातहतका पूर्वाधार आयोजनाहरूको अवस्था विश्लेषण गरी सम्बन्धित विषयगत समितिमा पठाउनेछ । विषयगत समितिले आफ्नो विषयगत क्षेत्र भित्रका योजनाहरूलाई भौगोलिक सूचना प्रणालीमा नक्साङ्कनको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउनेछ,
 - (५) कार्यपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरणको लागि निश्चित मापदण्डहरू निर्धारण गरी त्यस्तो मापदण्डको आधारमा समितिले मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरी विषयगत समितिमा पठाउनेछ,
 - (६) स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ बमोजिम समितिबाट पेस भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूलाई सम्बन्धित विषयगत समितिले

अध्ययन गरी वार्षिक रुपमा मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार आयोजनाहरूको प्राथमिकता सहितको विवरण कार्यपालिकाको बैठकमा पेस गर्नेछ,

- (७) कार्यपालिकाले मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आयोजनाहरू छनोट गर्दा सम्बन्धित विषयगत समितिले मर्मत सम्भारको लागि प्राथमिकता सहित पेस गरेका आयोजनाहरूलाई आधार मानी क्रमशः कार्यान्वयन गर्नेछ,
- (८) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै विपद्का कारण प्राथमिकता सूचिमा रहेको भन्दा अन्य आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने अवस्था आएमा कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७८ ले तोकेको प्रक्रिया अनुसार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य गर्नु पर्नेछ,
- (९) विपद्को अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा नगरपालिकाले पूर्वाधार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भारको लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने भएमा त्यस्ता आयोजनाहरूलाई योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गर्नु पर्नेछ,
- (१०) निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गरिएका पूर्वाधार आयोजनाहरू न्यून गुणस्तरको निर्माणको कारणबाट पूर्ण वा आंशिक रुपमा सञ्चालनको अवस्थामा नरहेको भएमा कार्यपालिकाले निश्चित अवधिसम्मको लागि त्यस्ता आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार वा पुनः निर्माण कार्य सो आयोजनाको निर्माण गर्ने निर्माण व्यवसायीबाट नै खर्च बेहोर्ने गरी आवश्यक निर्णय गर्नु पर्नेछ,
- (११) निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गरिएका पूर्वाधार आयोजनाहरू न्यून गुणस्तरको कारण बाहेक अन्य कारणबाट पूर्ण वा आंशिक रुपमा सञ्चालन अवस्थामा नरहेको खण्डमा कार्यपालिकाले त्यस्ता आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार वा पुनः निर्माणको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ,
- (१२) धेरै पुराना वा जिर्ण अवस्थाका पूर्वाधार आयोजनाहरू मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा पहिलो पटकको लागि मर्मत सम्भार कार्यक्रम अन्तर्गत समावेश गरिने छैन । यस्ता पूर्वाधार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य नयाँ योजना सञ्चालन प्रक्रिया अनुसार हुनेछ ।

५८. **आयोजना मर्मत सम्भार कोष स्थापना, परिचालन तथा भुक्तानी प्रक्रिया:** (१) स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ अनुसार आयोजना मर्मत सम्भार कोष स्थापना, परिचालन तथा भुक्तानी प्रक्रिया प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

५९. **मर्मत सम्भार कोषको स्थापना:**

- (१) नगरपालिकाबाट सम्पन्न पूर्वाधार आयोजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार गर्नको लागि आवश्यक स्रोतको सङ्कलन तथा परिचालन गर्न नगरपालिका र उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समिति गरी दुईवटा छुट्टाछुट्टै मर्मत सम्भार कोष रहनेछन्,

- (२) स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ को उपदफा (१) बमोजिम नगरपालिकाको कोषमा रहने रकमको सङ्कलन तथा सो रकमको परिचालनका लागि नगरपालिकाले स्थानीय संचित कोष खाता रहेको बैङ्क वा वित्तीय संस्थामा एक छुट्टै खाता खोली राख्नु पर्नेछ,
- (३) कोषको प्रयोग तथा सञ्चालन स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ ले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-१५

खर्चमा बन्देज:

६०. **आयोजना अन्तर्गत खर्च गर्न बन्देज गरिएको क्रियाकलापहरू:**

- (१) स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनाका लागि विनियोजित बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सदुपयोगका लागि सम्बन्धित पूर्वाधार विकासका शीर्षक बाहेक अन्य शीर्षकहरूमा खर्च गर्न पाइनेछैन,
- (२) उपदफा (१) बमोजिम यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको प्रयोजनको लागि कोषको रकम प्रयोग गर्न पाइने छैन:
 - (क) नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गर्न,
 - (ख) कुनै सरकारी वा गैह्रसरकारी पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई नियमित रूपमा तलब, भत्ता वा अन्य सुविधा उपलब्ध गराउन,
 - (ग) कुनै पनि किसिमको चन्दा, पुरस्कार, उपहार वा आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउन,
 - (घ) कुनै किसिमको गोष्ठी, अन्तक्रिया वा सेमिनारमा भाग लिन वा सञ्चालन गर्न तर पूर्वाधार आयोजना सम्बन्धी सिपअभिवृद्धि सम्बन्धी तालिममा सहभागी हुन लाग्ने खर्चको लागि यस बुँदाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

परिच्छेद-१६

विविध:

६१. **लैङ्गिक समानता, समावेशीता र लाभग्राही प्रतिको जवाफदेहिता:**

- (१) लैङ्गिक समानता र समावेशीताको लागि निम्न कार्यनीति अवलम्बन गरिनेछ ।
 - (क) आयोजनामा महिला, पुरुष र सामाजिक रूपमा उपेक्षित वर्गबाट हुनसक्ने श्रमको किसिम, परिणाम, साधन र फाइदामा पहुँच सम्बन्धी विश्लेषण गर्ने,
 - (ख) आयोजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा महिला, पुरुष र सामाजिक रूपमा उपेक्षित वर्गको सहभागिता र संलग्नता बढाउने,
 - (ग) महिला, पुरुष र सामाजिक रूपमा उपेक्षित वर्गको सहभागिता अभिवृद्धि गरी आयोजनाबाट हुने फाइदाको बारेमा जनचेतना बढाउने प्रशिक्षण दिने, सूचनामा पहुँच बढाउने र सामाजिक समझदारी बढाउने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
 - (घ) लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणाली लागु गर्ने,
 - (ङ) सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा महिला तथा अन्य उपेक्षित वर्ग तथा समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
 - (च) समावेशी तथा सहभागितात्मक योजना, बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन प्रक्रियाहरू सुनिश्चित गर्ने ।

- (२) त्यसैगरी लाभग्राही प्रतिको जवाफदेहितालाई प्रभावकारी बनाउदै सुशासन प्रवर्धनका लागि सुशासन प्रवर्धन रणनीति तथा कार्ययोजना, २०७४ ले निर्दिष्ट गरे अनुसार जवाफ देहिता प्रवर्धनका लागि देहायबमोजिमका कार्य गर्नु पर्दछ ।
- (क) नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गर्ने जस्तै: फ्लेक्स, योजना सूचना बोर्ड, डिजिटल डिस्प्ले, मोबाईल एप्स आदि लाई स्थानीय र सरल भाषामा तयार गर्ने र कार्य स्थलमा नागरिकको पहुँच हुने स्थानमा क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था गर्ने,
- (ख) गुनासो सुनुवाइ तथा कार्यान्वयन प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउने । जसका लागि सुझाव पेटिका तथा टोल फ्रि नम्बरको समेत व्यवस्था गरी समुदायलाई सो सम्बन्धी जानकारी दिने,
- (ग) स्थानीय तहमा जनउत्तरदायित्व वृद्धि गरी सदाचार र अनुशासनमा अभिवृद्धि गर्न सघाउ पुग्ने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने/गर्न लगाउने । त्यसैगरी सुशासन प्रवर्धन समितिको व्यवस्था समेत गरी त्यस्तो समितिले तत्सम्बन्धी कार्य व्यवस्थित गर्ने,
- (घ) नगरपालिकाले सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ तथा सामाजिक परीक्षण ढाँचा निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने,
- (ङ) सार्वजनिक सुनुवाइमा लक्षित र सम्बन्धित वर्गको अनिवार्य प्रतिनिधित्व र जिम्मेवार पदाधिकारी तथा जनप्रतिनिधिको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने ।

अनुसूची-१

निर्देशिकाको दफा २१ सँग सम्बन्धित

घरधुरी लेखाजोखा तथा प्राथमिकीकरण फारम

नगरपालिका:				वडा नं.:										टोल:										जम्मा घरधुरी:											
क्र.सं.	घरमुलीको नाम (हालको)	लिङ्ग	यदि घरमुली महिला भएमा (एकल - विधुवा - सम्बन्ध विच्छेद खुलाउने)	जाति (सराकारी वर्गिकरण अनुसार)	परिवार सदस्य सङ्ख्या			१६ वर्ष मुनिका बालबालिका सङ्ख्या			६० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिक सङ्ख्या			गर्भवती, सुत्केरी महिला, अपाङ्गता भएका, गम्भिर खालका रोगग्रस्त सङ्ख्या				पारिवारिक आयको स्रोत										पारिवारिक आय तथा उत्पादनले वर्षभरि खाना तथा अन्य आधारभुत आवश्यकता पुरा गर्न पर्याप्त (छ-छैन)		पारिवारिक आय तथा उत्पादनले खान पुग्ने महिना	जग्गाको स्वामित्व (रोपनीमा)	जलवायुजन्य प्रकोप जोखिमको सम्भावना (छ-छैन), छ भने कस्तो जोखिम हो, खुलाउन]			खाद्य सुरक्षाका दृष्टिकोणले घरधुरीको संकटासन्नता-विपन्नता वर्गीकरण १. अति जोखिमपूर्ण २. मध्यम जोखिमपूर्ण ३. आंशिक जोखिमपूर्ण ४. तुलनात्मक रूपमा सुरक्षित
					महिला	पुरुष	जम्मा	केटी	केटा	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	गर्भवती	सुत्केरी (६)	अपाङ्गता भएका	गम्भिर खाले रोग	सरकारी जागिर	अन्य जागिर	व्यापार-व्यवसाय	कृषि तथा	जडिबुटी सङ्कलन	बैदेशिक रोजगार	बैदेशिक रोजगार	वैदेशिक	अन्य		आफ्नो जग्गा	आफ्नो जग्गा	अधिया					

अनुसूची-२
निर्देशिकाको दफा २२ सँग सम्बन्धित
कामदार परिचय-पत्रको नमुना

जानकारी: - कामदार परिचयपत्र भएका घरधुरीका सदस्यहरूले मात्र स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनाको कार्यमा सहभागी हुन पाउनेछन् । - कामदार परिचयपत्रमा उल्लेख भएको घरपरिवारबाट १ जना सदस्य मात्र कुनै दिनको काममा सहभागी हुन पाउनेछन् । - उपभोक्ता समितिबाट निर्माण हुने स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजनाको निर्माण कार्यहरू मेसिनको प्रयोगबाट नभई श्रमको प्रयोगबाट मात्र हुनेछन् । - समान प्रकारको कार्यका लागि महिला तथा पुरुषको ज्याला समान हुनेछ । - ज्यालाको भुक्तानी कामको परिमाणका आधारमा नाप जाँच गरी हुनेछ ।	कामदार परिचय-पत्र नम्बर: सन्धिखर्क नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, अर्घाखाँची स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजना सञ्चालन निर्देशिका, २०८२ अन्तर्गत वितरण कामदार परिचय—पत्र पासपोर्ट साईजको फोटो प्रमाणित गर्ने अधिकारीको हस्ताक्षर तथा कार्यालयको छाप यो कार्ड हराएमा वा नासिएमा कामदार वा निजको परिवारका सदस्यले तुरुन्त नगरपालिका पूर्वाधार विकास शाखामा जानकारी दिनुपर्नेछ ।
---	--

कामदार परिचय पत्र नम्बर:	
कामदार परिचय पत्रको अवधिदेखि.....सम्म	
घरधुरी प्रनिनिधिको नाम:	
बुबा-आमाको नाम:	
नागरिकता प्रमाण-मतदाता परिचय पत्र-गरिब घरधुरी प्राथमिकीकरण	
जन्म मिति:	
लिङ्गः	
ठेगाना:	
पालिका:	
वडा नम्बर:	

क्र. सं.	ना म	लिङ्गः	जन्म मिति (वर्षमहिनादिन)	कामका लागि योग्य घरधुरी सदस्यहरुको विवरण	नागरिकता प्रमाण/मतदाता परिचय पत्र/गरिब घरधुरी प्राथमिकीकरण परिचय पत्र नंः
१					
२					
३					
४					
५					
६					

साप्ताहिक हाजिरी रेकर्डः			
मिति देखि (साल र महिना र दिन)	मिति सम्म (साल र महिना र दिन)	जम्मा हाजिरी दिन	सुपरभाईजरको हस्ताक्षर

निर्माण कार्यक्षेत्रमा लागू हुने नियमहरू:

- प्रत्येक दिन अनिवार्यरूपमा ८ घण्टा काम गर्नुपर्नेछ,
- कामको हाजिरी दिनको १ पटक काममा आएपछि लिईनेछ । साथै, हाजिरी गर्ने बेलामा कामदारले कामदार(पत्र अनिवार्यरूपमा देखाउनु पर्नेछ । सो पत्र नदेखाएमा काममा सहभागी गराइने छैन,
- निर्माण कार्यक्षेत्रमा जाँड रक्सि, चुरोट खैनी खान पूर्ण रुपमा निषेध छ,
- औजारलाई राम्रोसंग सुरक्षित प्रयोग गर्नु पर्नेछ । साथै उक्त औजारलाई प्रत्येक दिन काम सकेपछि सम्बन्धित समूह नेतालाई बुझाउनुपर्नेछ । कुनै सामान हराएमा वा नासिएमा समुहको नेता जिम्मेवार हुनुपर्नेछ,
- आयोजनाको गुणस्तर कायम राख्न नगरपालिका पूर्वाधार शाखाका कर्मचारीहरुको सल्लाहा सुझाव तथा निर्देशनहरुलाई अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्नेछ,
- आधा दिनको कार्यगर्ने कामदारको हकमा आधा दिनको हाजिरी मात्र जोडिनेछ,
- काम गरेको खण्डमा कुनै ज्यालाको भुक्तानी हुने छैन ।

अनुसूची-३

निर्देशिकाको दफा ४१ सँग सम्बन्धित-उपभोक्ता समिति र सन्धिखर्क नगरपालिका बिचको
सम्झौता-पत्र

आयोजना सम्झौता फाराम

सन्धिखर्क गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय (यसपछि प्रथम पक्ष भनिने) र उपभोक्ता वा आयोजना कार्यान्वयन समिति (यसपछि दोस्रो पक्ष भनिने) का बिच देहायबमोजिमको सर्त पालना गर्नेगरी यो संझौता पत्रमा हस्ताक्षर गरी एक एक प्रति लियो, दियो ।

१. सम्झौता गर्ने पक्ष र आयोजना

क. आयोजना कार्यान्वयन समितिको तर्फबाट सम्झौता गर्ने आधिकारिक प्रतिनिधि

१. नाम:

२. पद:

३. ठेगाना:

ख. आयोजनाको विवरण:

१. नाम:

२. ठेगाना:

३. उद्देश्य:

४. आयोजना स्वीकृत गर्ने निकाय:

५. आयोजना सुरु मिति:

६. आयोजना सम्पन्न हुने मिति:

२. आयोजनाको लागत सम्बन्धी विवरण

क. लागत अनुमान रु.

ख. लागत बेहोर्ने स्रोतहरू

१. नगरपालिका, नगरपालिकाबाट: रु.

२. समुदायमा आधारित संस्थाबाट: रु.

३. विदेशी दातृ संघ/संस्थाहरूबाट: रु.

४. आयोजना कार्यान्वयन समितिबाट: रु.

५. गैह्र सरकारी संघ/संस्थाबाट: रु.

६. अन्यबाट: रु.

ग. निर्माण सामग्रीको विवरण

१. जम्मा:

२. सामग्रीको नाम र परिमाण:

३. स्रोत

१. नगरपालिकाबाट:

२. गैह सरकारी संघ/संस्थाबाटः
३. विदेशी दातृ संघ/संस्थाबाटः
४. आयोजना कार्यान्वयन समितिबाटः
५. अन्यबाटः

घ. आयोजनाबाट लाभान्वित हुने

१. घरपरिवार सङ्ख्याः
२. जनसङ्ख्याः
३. समुदायः
४. दलितः
५. अन्यः

३. उपभोक्ता वा आयोजना कार्यान्वयन समिति सम्बन्धी विवरण

क. गठन भएको मितिः

ख. पदाधिकारीको नाम र ठेगानाः

क्र.सं.	पद	नाम, थर	ठेगाना	नागरिकता नं.	कैफियत
१	अध्यक्ष				
२	सचिव				
३	कोषाध्यक्ष				
४	सदस्य				
५	सदस्य				
६	सदस्य				
७	सदस्य				

ग. यो आयोजना मिति देखि सुरु गरी मिति गतेसम्ममा पुरा गर्ने गराउने छौं,

घ. आयोजना स्थलका लाभान्वित जनसङ्ख्याः

ड. गठन गर्दा उपस्थित लाभान्वितको सङ्ख्याः

४. आयोजना सञ्चालन सम्बन्धी अनुभवः

५. आयोजनाको मर्मत सम्भारका लागि बेहोर्ने व्यवस्था (मासिक, चौमासिक, वार्षिक)

क. मर्मत सम्भारको जिम्मा लिने समितिको नामः हालको उपभोक्ता समिति निर्माण पश्चात मर्मत सम्भार समितिको रूपमा रहनेछ ।

ख. जन-श्रमदान (श्रम शक्ति सङ्ख्या)

ग. सेवा- शुल्कबाटः रुः

घ. दस्तुर, चन्दाबाटः रु.

- ड. लागत सहभागिता वा अनुदानबाट: रु.
- च. ब्याज वा अन्य बचत: रु.
६. अन्य प्राविधिक र व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण
- क. निर्माण समूह बनाई कामको परिमाण दिइएको,
- ख. वडा कार्यालयबाट दैनिक रेकर्ड व्यवस्थापन, कार्य सञ्चालन तथा रेखदेखका लागि प्राविधिक कर्मचारीको व्यवस्था भएको,
- ग. समय समयमा नगरपालिका तथा वडा कार्यालयबाट प्राविधिक तथा अन्य प्रशासनिक कर्मचारी गएर अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने प्रबन्ध भएको,
- घ. प्राथमिक उपचार, कामदारको बिमा, सुरक्षण सामग्री तथा हाते औजारहरूको व्यवस्थापन भएको,
- ड. कामदारहरूलाई कामको तथा कार्यक्रमको बारेमा विस्तृतमा जानकारी तथा अभिमुखीकरण भएको,
- च. निर्माण कार्यको बिचमा तथा कार्य सम्पन्न भए पश्चात कार्यको समीक्षा तथा सार्वजनिक परीक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको,
- छ. आयोजनाको सूचना पाटीको व्यवस्था भएको ।
७. सम्झौताका सर्तहरू
१. आयोजनाको लागि व्यवस्था भएको रकम तथा निर्माण सामग्री सम्बन्धित आयोजनाको उद्देश्यका लागि मात्र प्रयोग गर्ने गराउने छौं,
 २. आयोजना सम्पन्न भएपछि नगरपालिकाबाट जाँचपास गरी फरफारक लिनेछौं,
 ३. आम्दानी खर्चको विवरण र कार्य प्रगतिको जानकारी स्थानीय लाभान्वित समुदायलाई गराइ आयोजना कार्यान्वयन उपभोक्ता समितिको बैठकमा छलफल निर्णय गरी अर्को किस्ता माग गर्नेछौं,
 ४. योजनाको काम समयमा नगरेमा वा गुणस्तरीय ढङ्गले नगरी कुनै हानी नोक्सानी भएमा सोको पूर्ण जिम्मेवारी उपभोक्ता समितिले लिनेछ र सो हानी नोक्सानी र क्षतिपूर्ति तिर्न-बुझाउन यस समिति सहमत छ,
 ५. नगदी, जिन्सी सामानको प्राप्ति, खर्च र बाँकी तथा योजनाको प्रगति विवरण अभिलेख आदि उपभोक्ता समितिले तयार गरी राख्नेछौं,
 ६. आयोजनाको कुल लागत भन्दा घटी लागतमा योजना सम्पन्न भएको अवस्थामा सोही मुताबिक नै नगरपालिका वा नगरपालिकाको नगद अनुदान र लागत सहभागिता एवम् श्रमदानको प्रतिशत निर्धारण गरी भुक्तानी लिन-दिन सहमत छौं,
 ७. आयोजना सञ्चालन गर्ने उपभोक्ता समितिले योजनाको मर्मत सम्भारको पनि व्यवस्था गर्ने छ,
 ८. आयोजनाको सबै काम उपभोक्ता समिति तथा कामदार समूहको निर्णयानुसार गर्ने गराउने छौं,
 ९. आयोजनाको चौमासिक र वार्षिक भौतिक तथा वित्तीय खर्चको विवरण नगरपालिका समक्ष समयमै पठाउने छौं,

१०. उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन हुने आयोजना आफैले कार्यान्वयन नगरी ठेकदार मार्फत कार्यान्वयन गरेमा कानूनबमोजिम कारबाही भोग्न र नगरपालिकाले योजना सम्झौता रद्द गरेमा वा योजनाको कार्यको भुक्तानी नदिएमा यस उपभोक्ता समितिले कुनै प्रकारको दाबी गर्ने छैन,

११. यो आयोजना सम्झौतामा तोकेको अवधि भित्र पूर्ण रूपमा सम्पन्न गर्नेछौं ।

१२. अन्य सर्तहरू

क. मापदण्ड अनुसारको बाह्य निर्माण सामग्रीहरू नगरपालिकाबाट उपलब्ध हुनेमा सहमत छौं उपलब्ध सबै सामग्रीहरू गुणस्तरीय हुनु पर्नेछ,

ख. हाते औजार तथा सुरक्षाका सामग्रीहरू नगरपालिकाबाट उपलब्ध हुने छ । यी सामग्रीहरू काम सम्पन्न भए पश्चात नगरपालिकालाई फिर्ता गरिसकेपछि मात्र अन्तिम भुक्तानी हुनेमा सहमत छौं ।

ग. योजना खातामा रहेका प्रावधानहरूलाई पूर्णरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याई दुरुस्त राख्नेछौं ।

नोट: माथि उल्लिखित सम्पूर्ण सर्त तथा प्रावधानहरू कार्यान्वयन गर्न गराउन हामी मञ्जुर छौं ।

नगरपालिकाको तर्फबाट		उपभोक्ता समितिको तर्फबाट
दस्तखत:-		दस्तखत:-
नाम:		नाम:
पद:		पद:
मिति:		मिति:
साक्षी नगरपालिकाको तर्फबाट		साक्षी उपभोक्ता समितिको तर्फबाट
दस्तखत:-		दस्तखत:-
नाम:		नाम:
पद:		पद:
मिति:		मिति:

अनुसूची-४

निर्देशिकाको दफा ४२ सँग सम्बन्धित

सन्धिखर्क नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

वडा नं.....मा गठन भएको.....आयोजना उपभोक्ता समिति/ठेक्का मार्फत सञ्चालित

आयोजना सूचना पाटी

आयोजनाको विवरण:

१. आयोजनाको नाम:..... २. आयोजना स्थल:
३. आयोजना सुरु मिति: ४. आयोजना सम्पन्न हुने मिति:.....
४. आयोजना निर्माण मार्फत रोजगारी प्राप्त गर्ने जम्मा घरधुरी: (क) महिला: (ख) पुरुष:
(दलित:....., क्षेत्री-ब्राह्मण:....., जनजाति:....., मुस्लिम:....., अन्य:.....)
५. आयोजनाबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या: (क) महिला: (ख) पुरुष:
(दलित:....., क्षेत्री-ब्राह्मण:....., जनजाति:....., मुस्लिम:....., अन्य:.....)

बजेटको स्रोत

१. नगरपालिकाबाट बेहोर्ने रकम: रु.....
२. स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रमबाट बेहोर्ने रकम: रु.....
३. स्थानीय जनसहभागिताबाट बेहोर्ने रकम: रु
४. अन्य: रु.....
५. जम्मा अनुमानित रकम-लागत: रु.....

अनुमानित खर्च विवरण

	विवरण	इकाई	दर	परिमाण	जम्मा
१	सिमेन्ट	बोरा			
२	रड	के.जी			
३	बालुवा	घन मि.			
४	गिट्टी	घन मि.			
५	ढुङ्गा	घन मि.			
६	दक्ष कामदार	कार्यदिन			
७	अदक्ष कामदार	कार्यदिन			
८	सुरक्षा सामग्री तथा हाते	लस			
९	औजार	लस			

कामको विवरण र भौतिक परिमाण: (क) ढुङ्गाको पर्खाल:....., (ख) मेसिनरी वा सिमेन्ट पर्खाल: (ग) ग्याविन काम:, (घ) आर.सि.सी. काम:, (ङ) माटो खन्ने-पुर्ने काम:, (च) अन्य काम:
उपभोक्ता समितिको विवरण: १. उपभोक्ता समितिको नाम:, जम्मा सदस्य:, महिला:, पुरुष: ३. उपभोक्ता समितिको अध्यक्ष (नाम, थर, सम्पर्क नं.)
आयोजना सञ्चालनार्थ आर्थिक सहायता प्रदायक निकाय: आयोजना सञ्चालनार्थ प्राविधिक सहायता प्रदायक निकाय:
यस आयोजनाको कार्यान्वयनका क्रममा जो कसैले कुनै पनि प्रकारको असामान्य व्यवहार गरेमा, अनैतिक अथवा गैहजिम्मेवारपूर्ण कार्य गरेको पाईएमा, दुरुपयोग, ठगी अथवा जालसाजी गरेको भेटिएमा तथा नगरपालिका/नगरपालिकाको स्थानीय पूर्वाधार एवम् अन्य सेवा सम्बन्धी कुनै गुनासो तथा सुझाव भएमा तिनको उचित व्यवस्थापन र सुनुवाइका लागि तल दिइएको फोन नं मा सम्पर्क गर्न सकिने छ ।
सम्पर्क नम्बर- निशुल्क टोल फ्री नं. ईमेल:.....

अनुसूची ५
निर्देशिकाको दफा ८ सँग सम्बन्धित
आयोजना कार्यान्वयन गर्ने ढाँचा छनोट गर्ने बिधि

क्र.स.	छनोटको मापदण्ड	कार्यान्वयन बिधि		
		ठेक्का	उ.स.	ठेक्का र उ.स.
१	कुल लागत अनुमानानुसार मेसिन औजारको लागत २० प्रतिशत भन्दा बढी भएको			
२	कुल लागत अनुमानानुसार मेसिन औजारको लागत २० प्रतिशत भन्दा कम भएको तर लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेसिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिएको			
३	कुल लागत अनुमानानुसार श्रमिकको लागत भार ५० प्रतिशत भन्दा कम भएको			
४	पाँच करोडसम्मको लागत अनुमान भएको देहायबमोजिमको निर्माण कार्य लाभग्राही समुदायबिच प्रतिस्पर्धा गराएको: क) जटिल प्राविधिक क्षमता आवश्यक नपर्ने ख) लाभग्राही समुदायबाट गर्दा मितव्ययिता, गुणस्तरियता र दिगोपन अभिवृद्धि हुने ग) स्थानीय स्रोत, साधन र सिप उपयोग गरी स्थानीय स्तरमा कार्यसम्पादन हुने, घ) निर्माण कार्यको मुख्य उद्देश्य स्थानीय स्तरमा नै रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने र त्यस्तो निर्माण कार्यबाट लाभ प्राप्त गर्ने समुदायलाई सहभागी गराउन सकिने, ड) निर्माण पश्चातको आयोजनाको मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन लाभग्राही समुदायबाट हुन सक्ने			
५	क्र.स. १, ३ र ४ सँग मिल्ने आयोजना तथा एक आपसमा अन्तरसम्बन्धित नभएका कार्य जस्तै, हेभी मेसिन, उच्च प्रविधिको प्रयोग तथा मेसिनरी औजारको जडान ठेक्काबाट एवम् स्थानीय स्रोत, साधन र सिप उपयोग गरी स्थानीय स्तरमा कार्यसम्पादन हुने उपभोक्ता समितिबाट			

प्रमाणीकरण मिति: २०८२/०४/०७

आज्ञाले,

(खिमानन्द भुसाल)
 प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत